

ARAŞTIRMA

LİSE SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYOTROPİK-OTONOMİK KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

NEZİHE UĞURLU* YÜKSEL PAKO**

Alınış Tarihi: 14.03.2016

Kabul Tarihi: 31.05.2016

ÖZET

Amaç: Araştırmanın amacı, lise son sınıf öğrencilerinin sosyotropik ve otonomik kişilik özelliklerini değerlendirmektir.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı bir çalışma olup, 2012-2013 yılında Muğla ili merkezindeki lise son sınıfta okuyan 390 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak tanıtıcı özelliklerini belirlemek için anket ve Sosyotropi-Otonomi Ölçeği kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmada, öğrencilerin puan ortalamaları; sosyotropi de 68.50 ± 15.60 , onaylanmama kaygısında 20.13 ± 6.83 , ayrılık kaygısında 33.09 ± 7.83 , başkalarını memnun etmede 15.29 ± 3.88 , otonomide 77.25 ± 14.45 , kişisel başarıda 32.84 ± 6.75 , özgürlükte 30.31 ± 6.11 , yalnızlıktan hoşlanmada 14.09 ± 4.75 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin ölçekten almış oldukları puan ortalamalarına göre bazılarının sosyotropi, bazılarının ise otonomi puanlarının yüksek olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Araştırma sonucunda öğrencilerin sosyotropik-otonomik kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Sosyotropi alt ölçeğinde yer alan onaylanma kaygısı, ayrılık kaygısı, başkalarını memnun etme; otonomi alt ölçeğinde bulunan, kişisel başarı, özgürlük, yalnızlıktan hoşlanma faktörleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Cinsiyetler arasında kızlarda sosyotropi, erkeklerde ise otonominin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Sosyotropi, Otonomi, Kişilik Özellikler, Lise Öğrencisi.

ABSTRACT

Investigation of Sociotropic-Autonomic Personality Characteristics of High School Last Grade Students

Objective: The purpose of this study was to evaluate the sociotropic and autonomic personality characteristics of high school seniors.

Method: This basic aim, students, concerned the approval, the separation anxiety, to please others, personal success, freedom and loneliness like the situation with the family atmosphere was looking at the relationship between living situations of conflict. The research is a descriptive study, 2012-2013 In the last year of high school studying in Muğla center have been done with 390 students. Data collection tool as questionnaire to determine the identifying characteristics and Sociotropy-Autonomy Scale was used.

Results: In the study, the mean scores of students; sociotropy at 68.50 ± 15.60 , In disapproval concerns 20.13 ± 6.83 , the separation anxiety 33.09 ± 7.83 15.29 ± 3.88 , to please others 15.29 ± 3.88 ; autonomy in 77.25 ± 14.45 ; personal achievement 32.84 ± 6.75 , the freedom of 30.31 ± 6.11 , like the solitude was found to be 4.75 ± 14.09 . Some of the students was determined the high points sociotrop of they have that high points of autonomy according to the average score received from the scale.

Conclusion: As a result of a significant relationship between students sociotropic-autonomic personality characteristics it has been demonstrated. Located in anxiety subscale Sociotropy approval, separation anxiety, to please others; Located in the subscale autonomy, personal success, freedom, a statistically significant association was detected between factors like loneliness. Sociotropy in girls between the sexes, men were found to have high autonomy.

Key Words: Sociotropy, Autonomy, Personality Traits, High School Student.

GİRİŞ

Kişilik, bir insanı başkalarından ayıran bedensel, zihinsel ve ruhsal özelliklerin bütünü olarak değerlendirilmektedir. Kişilik alanının gelişim, normal dışı, ölçme ve kuramlar gibi

değişik alt bölümleri vardır. Kişilik bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu, diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı ve yapılaşmış bir ilişki biçimi olarak tanımlanmaktadır (Köknel 2005).

Freud'a göre kişiliğin üç temel birimi

*Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Doç.Dr. e-posta: osman.2004@hotmail.com

** Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

vardır: id, ego, ve süper ego. İd, bireyin kaba, ilkel ve biyolojik temeline bağlı dürtülerine dayalı, hemen tatmin olmak isteyen yönünü ifade etmektedir. Ego id'in isteklerini gerçeklerin koşulları çerçevesinde karşılamaya çabalamaktadır. Süper ego ya da vicdan, bireyin içerikleştirmiş olduğu toplumun ahlak kurallarını temsil etmekte ve doğru ile yanlışın ayırt edicisidir (Köknel 2005).

Freud davranışın büyük bir kısmının bilinçaltında güdülendiğini kabul etmektedir. Bilinç öncesi terimi farkına varabileceğimiz düşünce ve duyguları belirtmektedir. Kişiliğin üç temel birimi arasındaki çatışma bireyde kaygı uyandırmaktadır (Köknel 2005).

Kişiliği özellik boyutları üzerinde temsil etmeye kişilik görünümü adı verilmektedir. Kişilik görünümünü elde etmek için denekler ya kendilerini değerlendirmektedir ya da onları tanıyan başkaları tarafından değerlendirilmektedir. Kişilik özellikleri yaklaşımını eleştirenler bireyin davranışının sosyal durumlar tarafından belirlendiğini, bireyin her türlü durumda aynı biçimde davranmadığını ve ayrıca bu yaklaşımın bireyin bir bütün olarak görünümünü yakalayamadığını, ancak özellik dedikleri parçalara ayırarak yapma bir görünümünü oluşturduklarını belirtmektedir (Köknel 2005). Beck'in bilişsel kuramına göre kişiliğin sosyotropi ve otonomi olmak üzere iki boyutu vardır. Bu kuramda sosyotropi (sosyal aidiyet), bireyin diğerleri ile pozitif etkileşim gösterebilme özelliği olarak tanımlanmaktadır. Yüksek sosyotropik özellik gösteren kişiler için, diğer insanlardan onay almak çok önemlidir. Bu bireylerin olumlu kendilik imgelerini sürdürürebilmeleri, kendileri için önemli olan kişiler tarafından onaylanmalarına, sevmelerine, sayılmalarına, önemsenmelerine bağlıdır (Kaya , Aştı , Acaroğlu , Kaya ve Şendir 2006).

Otonomi ise; bireyin bağımsızlığını, kişisel haklarını koruyabilme ve artırabilme özelliği olarak tanımlanmaktadır. Bu kişilik özelliği yüksek olan bireyler, kendi aktivitelerini yönlendirmekten, hedeflerine ulaşmaktan, çevrelerinde olup bitenleri kontrol etmekten ve başarılı olmaktan mutluluk duyarlar (Kaya, Aştı, Acaroğlu, Kaya ve Şendir 2006).

Cihangiroğlu ve ark. (2015) otonomiyi, insanın özgür düşünüp karar verme, kararını eyleme geçirme, özgür, bağımsız davranma gücü ve yetkisi olarak tanımlamakta, bir meslek üyesinin birey ve meslek mensubu olarak karar verme, kararlarını uygulamaya geçirmede

özgürlüğe sahip olması gerektiğini vurgulamaktadır. Otonomik özellik gösteren bireyler başkaları tarafından kontrol edilmek istemeyen; bağımsızlığa ve başarıya büyük önem veren kişilerdir. Sosyotropik kişiler ise sosyal bağların zayıflaması, ilişkilerin sonlanması ve reddedilme gibi durumlara aşırı duyarlı kimselerdir (Adams and Miller 2001; Kaya, Aştı, Acaroğlu, Kaya ve Şendir 2006; Kelleci ve Gölbaşı 2004).

Gelişimin en önemli dönemlerinden olan ergenlik dönemi; ergenin hızla oluşan biyolojik ve psikolojik değişmelere sağlıklı uyum yapmakta zorlandığı, çocukluk döneminin sona ermesiyle gerçek yaşam beklentileri ile başetme çabasına girdiği bir kimlik arayışı dönemidir (Geçtan 1981, Dönmez 1995). Ergenlikle başlayan hızlı büyüme gençlik dönemi sonunda bedensel, cinsel ve ruhsal olgunlukla biter (Bulut ve Özdemir 1998, Temel ve Aksoy 2001; Yavuzer 2001, Abalı 2004, Yörükoglu 2004).

Kişilik özellikleri ergenlik döneminde kendini ifade ve savunma mekanizmalarının kullanımında kendini gösterir. Ergenlik dönemi sürecinde kişilik yapılanmış ve kurgusunu tamamlamış bir olgu değildir. Bütünleştirilmeye çalışılan kimlik yapılarıdır ki bunlar bütünleştiğinde kişilik kurgusu tamamlanmış olur. Temel kimlik tanımlamaları da cinsel kimlik, toplumsal kimlik, akademik kimlik ve mesleki kimliktir. Cinsel kimlik; yaşadığı sosyo-kültürel yapıda kendi cinsine ait rollerin tanımlandığı ve içselleştirildiği bir yapıdır. Toplumsal kimlik kendisinin nasıl algılandığına dair yapı, akademik eğitim ve entelektüel gelişimi ile ilgilidir. Mesleki kimlik ise ergenliğin son döneminde kişisel statüsünü belirleyen ve hayatını kazanmayı sağlayan bir yapının gelişmesidir. Seçim içerir (Geçtan 1981, Dönmez 1995).

Gençliğin özerklik duygusuna sahip olması, girişimcilik özelliğini taşıması ve kendini gerçekleştirmesinde ailenin tutum ve davranışları belirleyici olmaktadır. Özerklik duygusunun yerleşmesi, bireyin içinde yer aldığı aile sistemi ile diğer toplumsal kurumlar ve kültürel etmenlerin etkileşimi ile gerçekleşmektedir. Özerklik, benliğin oluşumu ile başlamaktadır. Benliğin oluşumunun ilk ve en önemli belirleyicisi olan fiziksel ve sosyal çevre "aile"dir. Özerkliğin gelişim döneminde, benlik saygısı olan bir başka deyişle, "insan" olarak kendisine değer verilen ortamda yetişen çocukların özerklik, girişimcilik, kendini

gerçekleştirme açısından daha yeterli olduğu görülmektedir (Yavuzer 1986).

Otoriter tutumdaki anne-babaların çocukları çekingen, başkalarının etkisinde kolayca kalabilen, aşırı hassas bir kişilik yapısına ve genellikle isyankar davranışlar göstererek aşağılık duygusuna sahip olmaktadır. Buna karşılık demokratik tutumları olan ebeveynlerin çocukları, girişim yeteneğine sahip, özgüveni olan, kendi kendine kararlar alıp bunların sorumluluğunu taşıyabilen ve bağımsız davranabilen kişiler olmaktadır. Demokratik ve özgürlükçü aile ortamlarında yetişen kişilerin "başarılı yönetici" olacakları konusunda bir eğilim olduğu da görülmektedir. Ailelerin seçtiği davranış tarzlarının (özgürlükçü, otoriter, serbest bırakıcı) kişiliği bireylerin çekingen, ürkek, cüretli olmaları biçiminde etkilediği görülmektedir (Kuzgun 1973).

Literatürde lise son sınıf öğrencileri üzerine bu tür çalışma yapılmamış olup, yapılan çalışmalar ve sonuçları kısaca şöyledir:

Serinkan ve Barutçu (2006), tarafından yapılan bir çalışmada Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde öğrenim gören İşletme, İktisat, Kamu Yönetimi, Maliye bölümlerindeki üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin kariyer planları ve otonomik - sosyotropik kişilik özellikleri ve bunlar arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Verilerin analizi sonucunda otonomi ve sosyotropi alt ölçeklerinden alınan puanlara göre kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı fark olduğu kız öğrencilerin sosyotropi puanlarının erkeklerden daha yüksek olduğu, erkek öğrencilerin ise otonomi puanlarının kızlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Kaya, Aştı, Acaroğlu, Kaya ve Şendir (2006) tarafından yapılan bir çalışmada ise, hemşire öğrencilerin sosyotropi-otonomi kişilik özelliklerini ve ilişkili faktörleri belirlemek amaçlanmıştır. Öğrencilerin sosyotropi-otonomi kişilik özellikleri ile yaş, mezun oldukları lise, yaşamının önemli bir bölümünü geçirdiği yer, çalışma durumu, çalışanların kazancını harcama durumu, katılmak istediği etkinlikler, hemşireliği isteyerek seçme durumu, aile tipi, kardeş sayısı, ekonomik durumu, herhangi bir konuda alınan kararlara katılma durumu değişkenleri arasında; otonomi kişilik özelliği ile ailenin genel yapısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Öğrencilerin otonomik-sosyotropik kişilik özellikleri, İstanbul'da yaşadıkları yere göre incelendiğinde; akrabasının yanında ve yurttan kalan öğrencilerin, evde

arkadaşı ile kalanlardan daha yüksek sosyotropik kişilik özelliğine sahip olduğu görülmüştür. Öğrencilerin sosyotropi alt ölçeğinden aldıkları puan ile ailenin genel yapısı arasındaki fark incelendiğinde; ailesi otoriter, aşırı ilgili ve koruyucu olanların, ailesi ilgisiz olanlardan daha yüksek sosyotropik kişilik özellikleri taşıdığı görülmüştür.

Kabakçı (2001), tarafından yapılan " üniversite öğrencilerinde sosyotropik - otonomik kişilik özellikleri, sosyotropik - otonomik yaşam olayları ve depresif belirtiler " isimli araştırma verilerine göre; kişilik özellikleri ve olayın türünden bağımsız olarak, depresyon belirtileri orta ve yüksek düzeyde olan grupların, depresif belirti göstermeyen gruba oranla son altı ay içinde daha yüksek strese yol açan yaşam olayı ile karşılaştığı görülmüştür. Bu örüntü, kızlarda ve erkeklerde farklılaşmamıştır. Kişilik özelliklerinden bağımsız olarak sosyotropik yaşam olaylarının yol açtığı stres derecesi ile depresyon düzeyi arasında ilişki tespit edilmiştir. Orta ve yüksek düzeyde depresyon belirtileri gösteren öğrenciler, depresif olmayanlara oranla son altı ay içinde daha yüksek stres verici sosyotropik olay yaşamışlardır. Otonomi ile depresif belirti düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ancak, yüksek otonomik grup, orta ya da düşük otonomik olay yaşamışlardır. Kişilik özellikleri, yaşam olayları ve depresif belirtiler arasındaki ilişki, sosyotropi ve otonomi açısından farklılık göstermektedir. Kişilik özellikleri ne olursa olsun, depresif belirti düzeyi yüksek kişiler, son altı ay içinde stres derecesi yüksek sosyotropik olay ile karşılaşmışlardır. Yüksek otonomik kişiler ise, depresif belirti düzeylerinden bağımsız olarak daha stres veren otonomik olay yaşamışlardır.

Sato ve Mc Cann (1998), tarafından gerçekleştirilen başka bir çalışmada, sosyotropi, otonomi ve depresyon ilişkisi araştırılmıştır. Araştırma bulguları, Beck Depresyon Envanterinden elde edilen ölçümlerin, otonomiye nazaran, sosyotropi ile daha ilişkili olduğunu göstermiştir.

Lynch, Robins, Morse (2003) tarafından yapılan bir çalışmada, kişilik özellikleri, sosyotropi-otonomi ve depresyondaki hastaların psikopatolojik semptomları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırma sonucunda sosyotropi, kişilerarası duyarlılık, suçluluk ve depresif semptomlarla ilişkili bulunmuştur.

Bu araştırmanın amacı, ergenlik döneminde olan lise son sınıf öğrencilerinin

kişilik özelliklerinin belirlenmesi. Ayrıca sosyotropik - otonomik kişilik özelliklerinin yaş, cinsiyet, sosyoekonomik düzey, akademik başarı, okudukları okullar, aile yapısı, kardeş sayısı değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesidir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Şekli: Araştırma tanımlayıcı araştırma tipindedir.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman: Araştırma Muğla il sınırları içerisinde bulunan lise son sınıf öğrencileri (n=390) ele alınarak sosyotropi-otonomi kişilik durumlarının incelenmesi amacıyla, Kasım 2012 ve Mayıs 2013 tarihleri arasında yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi: Araştırmanın evrenini, Muğla il sınırları içerisinde bulunan, lise son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmaya toplam 390 öğrenci katılmıştır. Örneklem basit rastgele örneklem seçimi kullanılarak yapılmıştır.

Verilerin Toplanması: Araştırma verilerinin toplanmasında sosyo-demografik özellikleri belirleyen bilgi formu ve Beck ve arkadaşları (1983) tarafından geliştirilen ve Şahin ve arkadaşları (1993) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Sosyotropi-Otonomi Ölçeği kullanılmıştır.

Veri Toplama Araçları:

Bilgi formu: Cinsiyet, yaş, okuduğu lise, yaşadığı yer, öğrencilerin aile özelliklerinden (aile tipi, kardeş sayısı, ailenin ekonomik durumu, ailenin genel yapısı) gibi verilerden oluşmaktadır.

Sosyotropi- Otonomi Ölçeği (SOSOTÖ): Beck ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir. Ölçeği, Türkçe'ye Şahin ve arkadaşları uyarlamıştır (Savaşır ve Şahin 1997). Altmış maddelik, iki farklı kişilik özelliğini ölçmeye yönelik olarak oluşturulan bir ölçektir. Otuz madde sosyotropi alt ölçeğine, 30 madde otonomi alt ölçeğine aittir. Her bir madde, "sizi ne kadar tanımlıyor" sorusuna karşılık "hiç tanımlamıyor"dan başlayıp, "çok iyi tanımlıyor"a kadar giden yanıt seçenekleri olan 5 aşamalı likert tipindedir. Sosyotropi ve otonomi alt boyutlarının soru maddeleri karışık olarak yer almaktadır ve bir alt ölçekten alınabilecek en yüksek puan (30 madde) 120 puandır. Sosyotropi alt boyutundan alınan yüksek puanlar yüksek sosyotropi kişilik özelliklerine, otonomi alt boyutundan alınan yüksek puanlar yüksek düzeydeki otonomi özelliklerine işaret etmektedir.

Sosyotropi-Otonomi Ölçeğinin faktör analizi sonuçlarına göre, her iki boyut için üçer

faktör bulunmuştur. Sosyotropi alt ölçeğinde; onaylanmama kaygısı ("diğer insanların hoşlanmayacağını düşünerek, söyleyeceğim şeyleri dikkatlice seçerim" gibi maddelerden oluşan toplam 10 soru maddesi), ayrılık kaygısı ("sevdiğim insanlardan ayrı olmak benim için zordur" gibi maddelerden oluşan toplam 13 soru maddesi) ve başkalarını memnun etme ("kendimi diğer insanlara hep iyi davranmak zorundaymış gibi hissederim" ve "insanlara hayır demek bana zor gelir" gibi maddelerden oluşan toplam 7 soru maddesi) faktörleri belirlenmiştir. Otonomi alt ölçeğinde; kişisel başarı ("işimde başarılı olmak, benim için arkadaş edinmekten daha önemlidir" ve "bir amaç benim için önemliyse, diğer insanları rahatsız etse bile o amaca ulaşmaya çalışırım" gibi maddelerden oluşan toplam 12 soru maddesi), özgürlük ("özgür ve bağımsız olmak benim için önemlidir" gibi maddelerden oluşan toplam 12 soru maddesi) ve yalnızlıktan hoşlanma ("yalnız başıma uzun yürüyüşler yapmaktan hoşlanırım" ve "çevremde başka insanların olmasına ihtiyaç duymadan, bütün bir gün rahatça tek başıma kalabilirim" gibi maddelerden oluşan toplam 6 soru maddesi) faktörleri bulunmuştur. Çalışmada ölçeğin Cronbach's Alpha değerleri; otonomi boyutunda 0.79, sosyotropi boyutunda ise 0.82 olarak saptanmıştır. Savaşır ve Şahin (1997), Beck ve arkadaşlarının ölçeğin iç tutarlılığını oldukça yüksek bulduklarını belirtmektedir (Otonomi için 0.83-0.95, sosyotropi için 0.89-0.94 arasında).

Araştırmanın Etik Yönü: Araştırmaya başlamadan önce, Muğla Üniversitesi Rektörlüğü tarafından Muğla İl Valiliği ve İl Eğitim Müdürlüğünden yazılı iziner alınmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi: Veriler SPSS (Special Package Social For Sciences) 14.00 versiyonu paket programı kullanılarak düzenlenmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde, One-Way Anova, "t" testi ve Non-Parametric testlerden Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Öğrencilerin Sosyotropi-Otonomi Ölçeğinden aldıkları puanlar Tablo 1'de görülmektedir. Buna göre, sosyotropi puan ortalamaları 68.97 ± 16.23 olarak saptanmıştır. Sosyotropi alt ölçeğinin boyutlarının puan ortalamaları ise "onaylanmama kaygısı" boyutunda 21.99 ± 7.45 , "ayrılık kaygısı" boyutunda 33.64 ± 8.17 , "başkalarını memnun etme" boyutunda 15.51 ± 4.31 olarak belirlenmiştir. Bu puan ortalamaları potansiyel

dağılımlarına göre incelendiğinde, öğrencilerin orta düzeyde sosyotropi kişilik özellikleri gösterdiği düşünülmektedir.

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyotropi- Otonomi Ölçeği Puan Ortalamaları (n=390)

Ölçek	Potansiyel Dağılım	Min-Max	X ± SS
Sosyotropi			
Onaylanmama Kaygısı	0 - 40	0-40	21.99±7.45
Ayrılık Kaygısı	0 - 52	7-51	33.64±8.17
Başkalarını Memnun Etme	0 - 28	4-28	15.51±4.31
Genel	0 - 120	11-112	68.97±16.23
Otonomi			
Kişisel Başarı	0 - 48	12-48	34.67±6.58
Özgürlük	0 - 48	7-47	31.74±6.29
Yalnızlıktan Hoşlanma	0 - 24	3-24	14.86±4.70
Genel	0 - 120	27-109	81.27±14.44

Öğrencilerin otonomi puan ortalamalarının 81.27±14.44 olduğu görülmüştür. Otonomi alt ölçeğinin boyutlarının puan ortalamalarının ise "kişisel başarıda" 34.67±6.58, "özgürlükte" 31.74±6.29, "yalnızlıktan hoşlanmada" 14.86±4.70 olduğu belirlenmiştir (Tablo 1). Elde edilen bu puan ortalamaları, potansiyel dağılımlarına göre, orta düzeyin üzerinde otonomik kişilik özelliklerine işaret etmektedir.

Malak ve Üstün'ün (2011) hemşirelerin sosyotropi-otonomi kişilik özellikleri ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacı ile yapmış oldukları çalışmada hemşirelerin, sosyotropi alt boyutundan aldıkları puan ortalaması 68.16±17.93'dir. Otonomi alt boyutundan aldıkları puan ortalamasının ise 78.72±15.14

olduğu görülmüştür. Didişen ve arkadaşlarının (2015) yapmış olduğu çalışmada, hemşirelerin sosyotropi ölçeği puan ortalaması 61.1±21.9 otonomi ölçeği puan ortalaması ise 69.0±19.0 olarak belirlenmiştir. Her iki çalışma bulguları ile bu çalışmadaki sonuçlara paralel niteliktedir. Çalışmamızda elde edilen sonuç ve bu çalışmaların sonuçları, öğrenci hemşirelerin ve lise son sınıf öğrencilerinin orta ve biraz üzerinde sosyotropi-otonomi kişilik özellikleri taşıdığını göstermektedir. Öğrencilerin, bireysel özelliklerine göre Sosyotropi-Otonomi Ölçeğinden aldıkları puanların dağılımı Tablo 2'de görülmektedir. Buna göre; Öğrencilerin % 52.3'ünün (n=204) kız öğrencilerden oluştuğu, cinsiyetler arasında ki farkın istatistiksel olarak farkın anlamlı olamala beraber, kızlarda sosyotropi (t=.792, p<0.05), erkeklerde ise otonominin yüksek olduğu tespit edilmiştir (t=.334, p<0.05). Tokmak ve arkadaşlarının (2013) yapmış olduğu çalışmada ulaşılan sonuçlara göre; bayan öğrenciler daha çok sosyotropik kişilik özellikleri gösterirken erkek öğrencilerin daha otonomik kişilik özellikleri gösterdikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumu incelendiğinde, yarıdan fazla bir oranının (%66.4, n=259), ailesinin ekonomik durumunu gelir-gider eşit olarak tanımladıkları, öte yandan %15.1'lik (n=59) bir oranının düşük gelir grubunda bulduklarını ifade ettikleri saptanmıştır. Ailenin ekonomik durumu ile sosyotropi-otonomi puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir(p>0.05)

Tablo 2. Öğrencilerin Bireysel Özelliklerine Göre Sosyotropi - Otonomi Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=390)

Bireysel Özellikler	n	%	Sosyotropi		Otonomi	
			X ± SS	Test ve p	X ± SS	Test ve p
Yaş						
17	124	31.8	69.18±16.41	F=0.875	80.69±13.35	F=0.939
18	238	60.8	69.01±16.09	p>0.05	81.54±14.98	p>0.05
19	28	7.2	67.75±17.37		81.57±14.73	
Cinsiyet						
Kız	204	52.3	70.01±16.06	t=.792	80.93±14.84	t=.334
Erkek	186	47.7	67.83±16.38	p>0.05	81.65±14.01	p>0.05
Yaşadığı yer						
Şehir	248	63.6	69.01±15.99	F=0.998	82.52±14.49	KW=0.021
Kasaba	46	11.8	68.65±14.10	p>0.05	81.43±13.45	p>0.05
Köy	96	24.6	69.03±17.94		77.77±14.25	
Ekonomik Durum						
Gelir giderden az	59	15.1	70.52±19.29	F=0.391	81.54±13.58	F=0.929
Gelir gidere denk	259	66.4	69.09±15.26	p>0.05	81.05±14.56	p>0.05
Gelir giderden fazla	72	18.5	67.29±16.9		81.85±14.85	

Öğrencilerin %63.6 (n=259) gibi önemli bir çoğunluğu, "yaşamının büyük bir bölümünü şehir merkezlerinde geçirdiğini" ifade etmiştir.

Öğrencilerin yaşamlarının önemli bir bölümünü köy, kasaba veya şehirde geçirme durumları ile sosyotropi puan ortalamaları arasında istatistiksel

olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0.05$). Öğrencilerin yaş gruplarının dağılımı incelendiğinde, 19 ve üstü yaşta olan öğrenci oranının en düşük olduğu (%7.2, $n=28$), en fazla 18 yaş grubunda yoğunlaştıkları (%60.8, $n=237$) saptanmıştır. Yaş grupları ile sosyotropi-otonomi puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Tokmak ve arkadaşlarının (2013) yapmış olduğu çalışmada sosyotropik otonomik kişilik özelliklerinin yaş gruplarına göre farklılaşmış ve sosyotropik puan ortalamalarına göre 17-19 yaş aralığındaki öğrencilerin diğer yaş gruplarından farklılaştığı belirlenmiş, otonomik kişilik özelliklerine göre yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

KAYNAKLAR

- Abalı O.** Ergenlik Dönemi ve Sorunları. Birinci Baskı. İstanbul: Epsilon; 2004.p.17-20.
- Adams D, Miller BK.** Professionalism in nursing behaviors of nurse practitioners, Journal of Professional Nursing 2001; 17(4): 203-10.
- Bulut I, Özdemir U.** Yetiştirme yurtları ve gençlik liderliği. Sosyal Hizmetler Dergisi 1998;1(7):20-5.
- Cihangiroğlu N, Uzuntarla Y, Özata M.** Otonomi ve kararlara katılımın örgütsel bağlılık üzerindeki etkisinin analizi. Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi 2015 ; 6 (12): 39-52.
- Didişen AN, Gerçekler ÖG, Zehra Bahire Boluşık BZ, Didar Zümrüt Başbakkal ZD, Gürkan A.** Pediatri hemşirelerinin sosyotropik-otonomik kişilik özellikleri ve depresyon düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastalıkları Dergisi 2015;5(1):14-21.
- Dönmez A.** Ergenliği Anlamak. Onur, B. Birinci Baskı, Ankara:imge Kitabevi, 1995:13-48.
- Geçtan, E.** Psikanaliz ve Sonrası. İstanbul:Hür Yayınları; 1981. p.21-8.
- Kabakçı E.** Üniversite öğrencilerinde sosyotropik/otonomik kişilik özellikleri, yaşam olayları ve depresif belirtiler. Türk Psikiyatri Dergisi 2001;12(4): 273-82.
- Kaya N, Aştı T, Acaroğlu R, Kaya H, Şendir M.** Hemşire öğrencilerin sosyotropik-otonomik kişilik özellikleri ve ilişkili faktörlerin incelenmesi. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2006; 10 (3):1-11.
- Kelleci M, Gölbaş Z.** Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin problem çözme becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2004; 8 (2): 1-8.
- Köknel, Ö.** Kaygıdan Mutluluğa Kişilik. 17. Baskı İstanbul : Altın Kitaplar; 2005. p.133-5.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Lise son sınıf öğrencilerin sosyotropi-otonomi kişilik özelliklerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada, örneklem grubunun orta ve üstü sosyotropi-otonomi kişilik özellikleri gösterdiği görülmüştür. Elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda;

- *Lise son sınıf öğrencilerin sosyotropi-otonomi kişilik özelliklerini ve etkileyen değişken etmenleri belirlemek amacı ile daha geniş gruplarda tanımlayıcı araştırmaların yapılması,
- *Lise öğrencilerine özgü sosyotropi ve otonomiye belirlemeye yönelik çalışmaların yapılması,
- *Araştırmada veri toplama aracı olarak sadece ölçekler kullanılmıştır, nitel çalışma ile zenginleştirilebilir.

Kuzgun Y. Ana-baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine etkisi. Hacettepe Sosyal Eve Beşeri Bilimler Dergisi 1973;5(1):50-7.

Lynch TR, Robins CJ, Morse JQ. Couple functioning in depression: the roles of sociotropy and autonomy. Journal of Clinical Psychology 2003; 59(12):93-103.

Malak B, Üstün B. Hemşirelerin sosyotropi-otonomi kişilik özellikleri ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi 2011; 1-16

Pollard K. Searching for autonomy. Midwifery 2003; 19(2):113-24.

Sato, T. ve McCann, D. Individual differences in relatedness and individuality: an exploration of two constructs, personality and individual differences 1998; 24 (6): 847-59.

Savaşır I, Şahin N. Bilişsel davranışçı terapilerde değerlendirme: sık kullanılan ölçekler. Ankara. Türk Psikologlar Derneği Yayınları ;1997. p. 492.

Serinkan C, Barutçu E. Pamukkale Üniversitesi İİBF öğrencilerinin kariyer planları ve sosyotropi-otonomi kişilik özelliklerine ilişkin bir araştırma. Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi 2006;8(2):279-315.

Temel F, Aksoy B. Ergen ve Gelişimi. Birinci Baskı. Ankara:Nobel;2001. p.1-11, 148.

Tokmak İ, Turgut H, Öktem Ş. Turizm ve otelcilik öğrencilerinin sosyotropik-otonomik kişilik özelliklerinin iletişim becerilerine etkisi. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi 2013; 24(1):1-13.

Yavuzer H. Çocuk Psikolojisi. Yirminci Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi; 2001.p. 264-88.

Yörükoğlu A. Gençlik Çağı. 12. Baskı, İstanbul: Özgür Yayınları; 2004. p.13-203.